

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

16. De speciebus furti, & quod peccatum sit furtum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

tunc enim dominus teneatur soluere ultra pactum: quo volente, famulus posset capere, & completo pacto, denuo pacto, etiam de illis seruitijs de nouo adiunctis: non enim, stante pacto potest amplius famulus sumere: nisi seruire cogatur. Quando verò pactum non est factum, sed relictum est in domini voluntate, tunc mensurari debet iuxta summam, quae ordinariè solet ab alijs pro tali famulatu exigi. Omnes haec leguntur acceptiones furta non sunt, cum non sint contra iustitiam: omnes enim haec quatuor partes ad furti rationem convenire debent.

De speciebus furti, & quod peccatum sit fursum.

CAPVT XVI.

Furti generaliter dicti duae sunt species, prout ad praesens attinet, fursum specialiter dictum, & rapina: cum enim aliquid auferatur ab aliquo, absque violentia ei inculsa, sed ignorante eo, dicitur fursum; cum verò aliqua ei vis inferatur, rapina dicitur. Fursum autem in genere utramque speciem includit. Mortale peccatum est ex genere suo, cum sit contra unum ex decem praecipis Decalogi. Fit autem mortale, cum quod quis furatur, notabilis est quantitas. Quare si aliquis, quod dicatur notabilis quantitas. Ad quod dico, duplicem esse notabilem quantitatem, alteram secundum se, & haec est, quae ab omnibus censetur mediocris, aut grandis valoris, ut est quantitas quatuor iuliorum: hanc enim à quocumque etiam dimissimò furti, mortale esset.

Altera est notabilis quantitas, respectu eius, à quo rapitur, sicut esset quarta pars iulij, respectu cuiusdam pauperis: haec enim furari mortale esset. Cum verò est parua quantitas secundum se, & respectu etiam alterius, tunc fursum est veniale, ut qui furaretur pomum, vel calamum, vel quid simile: quamuis autem hoc sit veniale, tamen ratione quarundam circumstantiarum posset fieri mortale.

Primo, cum qui furatur, animo accedit furandi notabilem quantitatem; sed quia paruam inuenit, paruam respectu eius est mortale peccatum, non ratione furti: nam, quamuis nihil inueniret, esset adhuc mortale, sed ratione animi, quo accedit.

Secundò, cum, qui parum furatur, cognoscit probabiliter dominum illius ex tali furto prorupurum in blasphemiam, vel in mortale peccatum, quia iracundus, & impatiens est nimis, qui hoc sciens furatur, ut calamum, etiam ioco, mortaliter peccat; cum tamen ignorans furatus est, non peccat, nisi venialiter, licet ille postea in peccatum prorumpat.

Tertio, cum illa parua quantitas erat multum utilis domino, & ex defectu in magnum incidit nocumentum, tunc qui surriperet, si id præcognosceret, mortaliter peccaret, ut qui futuri non habenti acum aliam, nec unde habeat, illam furatur scienter, & qui ab aliquo artifice furatur instrumentum, quo rapto, verisimile est saltem diei opus perditurum.

Quarto, cum quis tot quantitates paruas furatur, ut magnam adæquent, ut qui ab hoc vnum obolum, ab alio alium, & à multis simile, ut fiat magna quantitas. Nota tamen, non semper hoc esse mortale, nisi cum homo animum suum habet ista furta committendi: tunc enim pro vno reputatur. & sic peccant multi minutas res vendentes, & in singulis obolum vitia iustitiam exigentes; & famuli, qui ex multis dominorum rebus volunt, ex singulis singula minuta subtrahere: qui tamen animum hunc non habet, nec officio, sed casu, modo vnum, modo alterum furatur obolum, quavis temporis discursu notabilis fiat quantitas, non est mortale, sed multa sunt venialia. Furtum autem ex genere suo non solum mortale peccatum est, sed ad restitutionem obligat. Huius occasione oportet de restitutione agere: quamvis non solum qui furantur, sed etiam alij multi rem alienam etiam iuste accipientes, ad restitutionem teneantur.

Quid restitutio, quis restituere teneatur, ratione rei male accepta.

CAPITULUM XVII.

Oportet primum, quid restitutio sit, constituere, deinde ea, quæ ad ipsam spectant. Est autem restitutio, *actus iustus, quo cuique redditur, quod ab eo ablatum, vel acceptum*. In qua definitione quatuor particulae continentur.

Prima est, *actus iustus*: iustitia enim quædam est virtus, quæ tangit hominem, ne quod alterius est rapiat, & si quid rapuit,

ut red-